

— Mf. 58/2. Dramatikus játék Florio kapitány megvásárlására. Törekedjete a megfelelő mimikára és mozgásra!

Az átélés legmagasabb fokát a dramatizálás, az események eljátszása jelenti a tanulók számára. Az önkifejezés kiváló módja, amikor a tanulók szóbeli kifejezése párosul a megfelelő mimikával és mozgással. A szereplők figyelik társaik játékát, alkalmazkodnak egymáshoz. Dramatizálásra csak cselekményben gazdag, érzelmileg átélt és tartalmában, mondanivalójában jól megértett olvasmányt választottam. A tanulók alkalomadtán azt is eljátszották, hogyan cselekedtek volna, ha az adott korban élnek. A felkészülésre megfelelő alkalom nyílik a napköziben, ahol elegendő idő is áll rendelkezésre. A dramatikus játék során a tanulók gondolkodását is fejlesztjük az okok keresésével, az összefüggések megláttatásával. A konfliktus teremtésével véleménynyilvánításra, cselekvő állásfoglalásra készítjük a tanulókat. A történet folytatásával, átalakításával a tanulók kombinációs készségét fejlesztjük.

Előzetes gyűjtőmunka a következő óra anyagához.

Megjegyzés: A következő óra gyakorlóóra. Mf. 56. old. Témája: Csokonai Vitéz Mihály: A szabadság c. versrészlete. A megszemélyesítés.

— Olvasd el az Írók, képek c. kötetből a Csokonai életéről, munkásságáról szóló részt, készíts róla **jegyzetet!**

— Kölcsönöld ki a könyvtárból a Csokonai-kötetet!

— A szabadság témával kapcsolatban gyűjts képet, cikket, könyvet, zenét!

— Szótárból keresd ki a szabadság címszót, és készíts jegyzetet!

Értékelési szempontok: Az osztály munkája, magatartása, egyéni munka.

A leírtakból tükröződik — úgy vélem — a napi nevelő-oktató munkám során és a tanítási órákon végzett készségfejlesztő tevékenységem. Az eredmény is, a kudarc is, egyaránt mindig munkám jobbítására inspirál, soha semmi nem veszi el igazán sem a kedvemet, sem a hitemet a jövő nemzedékért végzett munkámban. Ez az optimizmus ad erőt és megújulást minden új tanév kezdetén, egy-egy új osztály tanításakor.

FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] Az általános iskolai nevelés és oktatás terve. OPI, Bp., 1981.

[2] *Hernádi Sándorné—Dr. Kunoss Judit:* Magyar nyelv és irodalom. Tanmenetjavaslat, 4. osztály. A Tanító, 1985/8.

[3] *Hernádiné Hámorszky Zsuzsanna:* Olvasási munkafüzet. Magyar nyelv és irodalom általános iskola 4. osztály. Tankönyvkiadó, Bp., 1987.

[4] *Hevesi Lajos:* Jelky András kalandjai. Bp., 1976.

[5] *Sík Endre:* A fekete Afrika története. Bp., 1976.

DR. PACSAI IMRE

Nyíregyháza

Az individuális tanulói tevékenység formálása programozott nyelvi anyaggal

Az idegennyelv-oktatás sajátos átmeneti szakaszának vagyunk tanúi napjainkban. Az általános iskolai nyelvvoktatásban jelentkeznek újra legélesebben a problémák, ahogy az eddigi átmeneti időszakokban eddig is a közoktatás e területe tükrözte legélesebben az ellentmondásokat. A nyugati nyelvek oktatásának lehetősége, az orosz

nyelv oktatásának megváltozott helyzete az orosz szakos tanárok átképzését eredményezte. Ez az átképzés hivatott biztosítani a nyugati nyelvek oktatásának személyi feltételeit.

Ez az átmeneti időszak még fokozottabb mértékben szükségessé teszi a korszerű módszerek, taneszközök alkalmazását a nyelvoktatás hatékonyságának biztosítása céljából. A korszerű nyelvoktatási koncepció megvalósításához az szükségeseltetik, hogy a tanárok a korszerű pedagógiai módszertani elveket realizálni tudják az oktatási folyamatban.

M. Nádasi Mária az oktatási folyamat korszerűsítése szempontjából igen fontos kérdést vizsgál *Az egységesség és differenciáltság* című művében. Az individuális tanulói tevékenység nagyobb arányú alkalmazását tartja szükségesnek, és ezt a nyelvoktatás területén is realizálnunk kell. A kommunikáció-központú nyelvoktatás előtérbe helyezi az önálló, kreatív tanulói tevékenységet, melyhez új munkaformákat kell alkalmazni. Nagyobb szerepet kell biztosítani a páros munkának, de ennek a munkaformának az alkalmazása, valamint az ezt elemző szakirodalom még eléggé kidolgozatlan. Nagyobb figyelmet kell szentelni az eltérő képességű tanulók egyénre szabott feladataira. A differenciált tanulói tevékenységnek a nyelvoktatás során igen lényeges szerepe van, hiszen heterogén csoportokban, osztályokban folyik az idegen nyelv elsajátítása. A tervezésnél, a szintmegállapításnál az oktatás a közepes képességű tanulókhöz igazodik, s ez sem a kiemelkedő, sem a gyenge képességű tanulók számára nem biztosít optimális körülményeket. M. Nádasi Mária (1986) szükségesnek tartja az oktatás irányításában felhasználható eszközök alkalmazását, melyek a pedagógus időnkénti helyettesítését oldják meg, vagyis, lényegében megsokszorozzák tevékenységét. A nyelvi laboratóriumokban és a programozott anyagokban látja ennek konkrét megvalósítását. A hazai gyakorlatban az individualizált tanulói tevékenység megszervezését nem tekinti kielégítőnek. Szerinte ennek fő oka a „tanulás irányítását is segítő információhordozók csekély száma”.

A fent említett probléma megoldása érdekében készítettük el az idegennyelvoktatás kezdeti szakaszára, a beszédképesség megalapozását szolgáló számítógépes programunkat Estók Gábor kollégámmal, az OPI megrendelésére.

A program az INYT 1987/1., illetve a Módszertani Közlemények 1988/5. számában elemzett kérdések megoldásában nyújt segítséget.

A program a korábban ismertetett módszertani eljárásra épül. A számítógépes programot az 1989/90-es tanévben próbáltuk ki az orosz nyelv oktatása területén, a 7. számú MM-kísérlet során. A módszertani eljárásom egyik eszközeként, a differenciált tanulói tevékenységet segítette elő a tanítási órán. A módszert alkalmazó nevelők véleménye egybehangzóan pozitív volt, s a munkaközösségek igényelték a nyugati nyelvekre történő adaptálását.

A Commodore +4 számítógépes program leírása

A program a számítógép kép- és a magnetofon-hanganyagát foglalja magában. A képanyag lehetőséget ad arra, hogy a képek és jelek együttese segítségével körülhatárolt, egyértelmű feladatokat adjunk a nyelvi mintamondatok gyakorlására.

A magnetofon hanganyaga autentikus nyelvi példát ad a fonetikai ismeretek megszerzéséhez és megalapozásához. A két eszköz együttes alkalmazása az audiovizuális nyelvoktatás hatékonyságát segíti elő.

Az eszközök használata

A számítógép bekapcsolása után betöltjük az adott lecke indító programját. Például a harmadik lecke esetében „OROSZ 3”. A RUN-parancs beírása után az indítóprogram tölti be és indítja el az adott lecke programját. A lemezen a lecke indítóprogramja és programja szerepel.

Megjelenik a program első képe. A képernyőn a szóbeli anyag vizuális képanyagán kívül a bal felső sarokban a tanuló tevékenységét meghatározó utasítás látható.

1. ○—○ (magnó): Hallgasd meg a magnót!
2. — „ — (ismétlés): Ismételd meg a magnó szövegét!
3. → (nyíl): Alkoss önállóan mondatot!

Az 1., 1., 3. jel által meghatározott feladatok elvégzése után a SPACE (hosszú billentyű) lenyomásával lehet továbblépni a számítógépen. A magnón sípjel választja el egymástól a mondatokat, s ez egyben a magnó megállítására és a számítógépen új kép kérésére ad utasítást.

Az eddigiekből látható, hogy a számítógép képanyaga és a magnó hanganyaga állandóan szinkronban van.

A magnóról hallott mondatokat többször is elismételheti a tanuló, mivel a képanyagot látja a képernyőn. A magnót ekkor nem indítja el.

A tanuló önállóan megalkotott mondatait mindig követi a magnóról hallható visszajelzés, megerősítés. A megalkotott mondatát össze tudja vetni a helyes alakkal, lehetőség van a korrekcióra. Hiba esetén megismételheti a mondatot.

Igyekezünk a fokozatosság elvét betartani. Az új típusú mondatok először a magnóról hangzanak el, majd analóg variatív gyakorlatok következnek.

A program jelei

A jelek segítségét nyújtanak a létrehozandó mintamondatok megformálásában. Alkalmazásuk előtt meg kell ismertetni őket. Anyanyelven elemezzük alakjukat és az általuk megformálható idegen nyelvi alakzatot. A jelentésfeltárásuk, használatuk ismertetése elősegíti a gyakorlatok pontos végzését, az automatizáció felgyorsulását.

A programozott tananyag lehetőséget biztosít a tanuló számára:

- az egyénileg szükséges idő alatt dolgozza fel a tananyagot,
- elegendő információt kap az elvégzendő művelethez,
- állandó visszajelzést kap az elvégzett művelet után (önkontroll),
- állandó korrekcióra nyílik lehetőség,
- beszédpartnérként szerepel a gépi rendszer.

A gyakorlatok a dialógikus beszédformára épülnek, megfelelően struktúrált mikrodialógusok megformálását teszik lehetővé. Előtérben áll a tanulók önálló tevékenysége. Sikerül túllépni a kizárólagos ismétlésen. A program fokozatosan tér át az ismétléses jellegű gyakorlatokról az önállóan megalkotott mikrodialógusokra, melyek helyességéről a magnó kontrollanyaga segítségével győződhet meg. A magnón hallott modell ismétlése révén mindig a helyesen megformált struktúra rögződik.

A nyelvi hiba javításának optimális módjával találkozunk. A hibajavításhoz nem kapcsolódik erős frusztrációs élmény. A modell vizuális ábrázolása magyarázatot ad a hiba jellegére, s segít megértetni a kontrollszöveg és az ábrázolt összefüggését. A képanyag egyszerre ábrázolja a szituációt a maga konkrétságában és a tanult nyelvi struktúra szimbolikus vizuális megformálását (az absztrakció tárgyiasítása révén).

Az egyéni ismeretszerzés vonatkozásában vizsgált kérdéskör, az eszköz és módszer nyújtotta lehetőségek segítséget adnak a differenciált munka megteremtésére.

A szóbeli időszakban az általánosan alkalmazott frontális munka mellett a páros és egyéni munka is egyre nagyobb teret nyer. A kísérletet végző nevelők beszámoltak róla, hogy a módszer alkalmazásával segítséget kapnak a tanulók az otthoni önálló tanuláshoz. Annak ellenére, hogy írni-olvasni nem tudnak, a tanult nyelvi anyag rendszere rendelkezésükre áll a gyakorláshoz. Az ismertetett tanulási mód a dialógikus gyakorlást motíválja, s modellálni képes a dialógikus beszédgyakorlatot.

IRODALOM

- Báthory Zoltán*: Tanítás és tanulás. Bp., 1985.
Guberina, Petar: Az audiovizuális, globális, strukturális módszer. Bp., 1964.
Hell György: Struktúrák és nyelvoktatás. INYT, 1965/1.
Kosaras István: A nyelvoktatás szóbeli kezdő szakaszáról. INYT, 1963/6.
Kürti Jarmilla: Kreativitás fejlesztése kisiskoláskorban. Bp., 1982.
M. Nádasi Mária: Egységesség és differenciáltság a tanítás folyamatában. Bp., 1986.
Skinner B. F.: Az oktatás technológiája. Budapest, 1973.

TAKÁCS GÁBOR
Budapest

Tehetséggondozás KöMaL szakkörön

A tudás megbecsülése, az eredményes intellektuális erőfeszítés öröme azok közé az értékek közé tartozik, amelyekkel már általános iskolás korukban meg kell „fertőznünk” tanítványainkat, mert amit Janika nem tapasztal meg, azt Jancsi nehezen alkalmazza, János pedig már általában nem is becsüli.

Lépten-nyomon hallani: minimális energiával maximális eredményt elérni. Csoválkozhatunk-e, hogy a társadalmi „példát” magukévá tették-teszik tanítványaink. A magyar társadalom valóságos viszonyai az utóbbi időszakban ugyancsak megváltoztak. Ezekkel a viszonyokkal együtt változik az egyes emberek és a társadalom számára is fontosnak tartott anyagi és tárgyi, intellektuális, művészeti és erkölcsi értékek tartalma, egymáshoz viszonyított jelentősége az életcélok megfogalmazásánál, kitűzésénél és megvalósításánál. Az egyes rétegek, személyek által elfogadott értékek jelentős differenciálódása, a változásokra oly jellemző toleráns szemlélet erősödése az értékközvetítő értelmiséget talán jobban megzavarta, mint az értékbefogadókat. Szerencsére a pedagógusokra ez kevésbé igaz, mert eredményes nevelés nehezen képzelhető el a normák és értékek bizonyos szilárd, egységes rendszere nélkül. A pedagógusnak nap mint nap érvényesítenie kell valamilyen felfogást (remélhetőleg a sajátját) az emberi erőfeszítésről, a teljesítményről, az erkölcsről, és még sok fontos dologról, amelyek az említett fogalomkörökön esetleg kívül esnek. A nevelőnek az esetleges társadalmi bizonytalanság ellenére is állást kell foglalnia ezekben a kérdésekben.

Csakhogy, a fiatalok általában nem azt követik, amit a felnőttek mondanak nekik, hanem inkább azt, amit a felnőtteknél láttak, látnak cselekedni. A legerősebb nevelő hatás a példamutatás, a hiteles viselkedés. Ez, ami imponál a fiataloknak, és magával ragadja őket. A tanulóknak az iskolához, a tantárgyhoz való oly fontos kö-